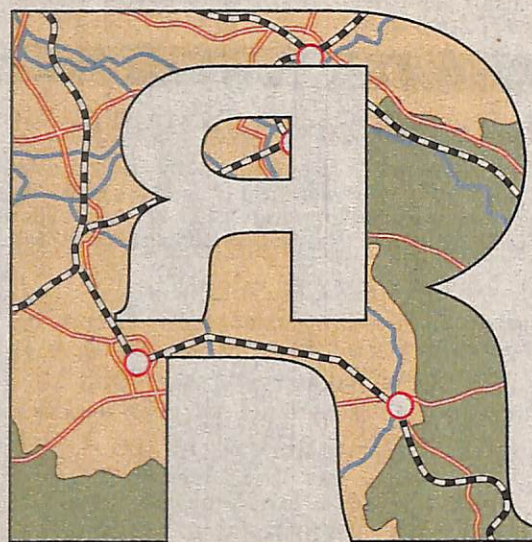

Financiële zorgen of niet, maar de collecties zijn niet aan te slepen

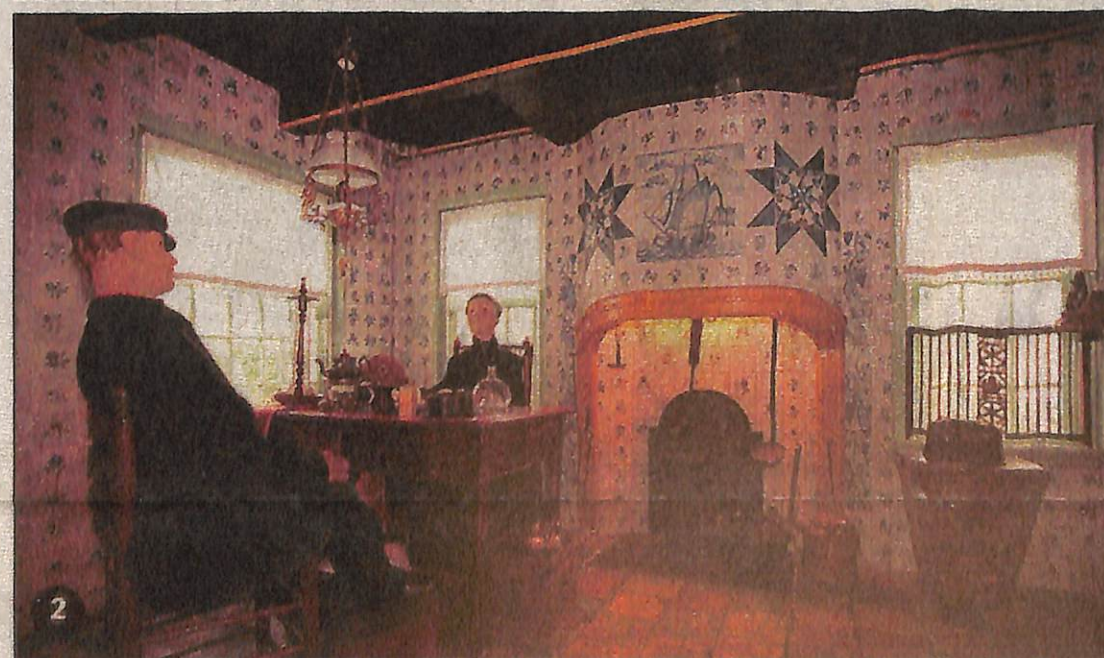
Nederland - klein museumland

Als je het aantal musea in Nederland bekijkt lijkt de veronderstelling dat we met z'n allen gek zijn op ons verleden, een logische. Ieder dorp heeft immers wel een of meerdere van die musea, al blijft de keus vaak beperkt tot de onvermijdelijke Oudheidkamer, waar de stoof van grootmoeder staat naast de vooroorlogse radio van de burgemeester. Maar behalve de Oudheidkamer heeft Nederland nog veel meer kleine musea, die vaak het gevolg zijn van een uit de hand gelopen verzamelwoede. Noord-Nederland doet daar dapper aan mee.

1

2

3

Je weet hoe dat gaat. Je begint om de een of andere vreemde reden met verzamelen van oude strijkijzers. Vrienden krijgen er lucht van en weten voor jou nog wel wat op de kop tikken. Als ook de verre familie in het geweer komt is enkele jaren later de verzameling niet meer aan te slepen. Voordat je het weet kun je je kont niet meer keren in je eigen huis. En wordt het kiezen: verhuizen of de plaatselijke autoriteiten aanspreken.

Door **Gert Meijer**

Mieneke van Noort van het Kinderwagenmuseum in Nieuwolda hoefde niet te verhuizen. Ze woont met haar man in een kapitale boerderij, waarvan het grootste deel - vroeger een kippenboerderij met dertigduizend kippen - in beslag is genomen door de enorme verzameling kinderwagens, poppenwagens en wiegjes uit deze en de vorige eeuw. Zo'n 400 zijn het er inmiddels. Van Noort zit met een ander probleem: sinds ze belastingplichtig is heeft ze ieder jaar een tekort van zo'n tien tot vijftienduizend gulden. De ongeveer vijfduizend bezoe-

Shiti!

1 Het Kinderwagenmuseum in Nieuwolda heeft mede door vochtproblemen moeite om de financiële eindjes aan elkaar te knopen.

2 't Fiskershúske in Paesens-Moddergat. Vier visserswoningen zijn hier opnieuw ingericht.

3 In het Nationale Am-

zeer gouden. De ongeveer vijftienduizend bezoekers per jaar zijn niet toereikend genoeg en bovendien heeft ze geld nodig om een oplossing te vinden voor de vochtproblemen in het museum. Vier luchtontvochtigers heeft ze al aangeschaft maar dat is maar een druppel op de gloeiende plaat.

Het Kinderwagenmuseum moet aan verschillende criteria voldoen om als officieel museum geboekstaafd te worden. Van Noort: „Ik heb hier net vorige week mensen van museumfederaties over de vloer gehad. Die hebben mening gedaan. En me gezegd dat ik, wilde de klimaatbeheersing afdoende zijn, anderhalve ton nodig heb. Dat was wel even schrikken. Dat lukt me nooit. Dan maar geen officieel museum.” Wat niet wegneemt dat ze altijd nog zo'n 25.000 gulden per jaar nodig heeft om de grootste financiële nood te lenigen. Om de maandelijkse gasrekening van 800 gulden bijvoorbeeld te kunnen betalen.

Van Noorts hoop is een beetje gevestigd op de lokale overheid, of anders grote kinderwagenfabrikanten als Koelstra en Mutsaers. Ze hebben nog niet gereageerd. Voorlopig staan de kinderwagens en wiegjes in het museum er nog in goede staat bij. De oudste is uit 1840 en dat is oud, want daarvoor werden simpelweg geen kinderwagens gemaakt. Er is ook een buggy uit 1870, hoewel het kleinood toen ongetwijfeld anders heette. Zoals bij de meeste kleine-museum-eigenaren is de collectie bij toeval opgezet. Mieneke van Noort: „Als mijn man destijds tegen een schoenendoos was aangelopen, hadden we daar nu een verzameling van gehad, zeg ik wel eens.” Een beetje gek moet je wel zijn, en vooral veel ontzagen. „Het is een fascinatie. Ik kan niet op vakantie, ik moet die ene mooie trui laten liggen. Zo gaat dat.”

Misschien zou Van Noort eens moeten gaan praten met de mensen van het Nationale Ambulance- & Eerste Hulpmuseum in Winschoten. Die hebben hun collectie gratis ondergebracht bij Garage De Grooth in die plaats. Heel aardig van de garagehouder, maar de ruimte is er natuurlijk niet onbepaald en een ambulance-museum met maar vier ziekenwagens, dat klinkt toch niet echt spannend. De museum-eigenaren hebben er nog acht, maar die kunnen dus niet getoond worden.

Overigens bestaat de collectie, die voortbouwt op de privé-verzameling van drs. C.A.E. Volckmann, oud GMD-arts van Groningen, uit veel meer dan alleen ziekenwagens. Er staan couveuses, brancards, rolstoelen die nog écht rollen, een bakfiets waarmee gewonden werden vervoerd, er is een compleet ingerichte dokterskamer uit 1900 en huisartsenapotheek uit 1920 en verder zo'n beetje alles wat met Eerste Hulp Bij Ongelukken te maken had. Geen wonder dat het museum dit jaar van de Koninklijke Nederlandse Vereniging EHBO de gouden Dr. C.B. Tilanusmedaille ontving. Maar het pronkstuk van de verzameling is toch een ziekenwagen. Een Studebaker uit 1950, ooit in dienst bij de NAM in Schoonebeek en met maar 17.000 kilometer op de teller. Nederland kreeg de ambulance dankzij de Marshallhulp na de oorlog.

Het Ambulancemuseum heeft plannen om samen met het eveneens in Winschoten gevestigde Busmuseum een gezamenlijk pand te betrekken. Misschien dat daar ook nog wat ruimte gecreëerd kan worden voor de kinderwagens

van Mieneke van Noort. Dat valt toch ook onder de categorie rollend materieel, nietwaar?

Dramatiek

Overigens, niet alle kleine musea hebben problemen met geld of onderdak. Sommige weten zich geruggesteund door de regionale achterban, vooral als ze een historische betekenis hebben. Zoals 't Fiskershúske in Paesens-Moddergat, een Fries gehucht aan de boorden van de Waddenzee. Het museum van de dramatiek, zeggen ze, en bepaald niet de zoveelste oudheidkamer. „Daar zitten we niet op te wachten” zegt Hans de Haan van de Federatie van Friese Musea. „We kunnen het niet tegenhouden, maar stimuleren doen we het ook niet. We stoppen het geld liever in de historische musea die er nú zijn.” In 't Fiskershúske wordt de herinnering aan de ramp, die zich in 1883 pal boven dit dorpje afspeelde, levend gehouden. In de nacht van 5 op 6 maart van dat jaar trokken de vissers van het dorp er voor het eerst op uit met hun 22 schepen, maar dat was eigenlijk iets te vroeg en de weersberichten waren ook niet goed. Het resultaat was tamelijk rampzalig. In een sneeuwstorm met een ijzige wind vergingen zeventien schepen en daarbij kwamen 83 vissers om het leven. Slechts één opvallende werd als bij toeval gered. Gerben Basteleur bevond zich in een luchtbel en kon levend uit het wrak gehaald worden. Dat was niet het einde van de dramatiek: toen Gerben weer uit vissen ging vond hij op een dag bij het binnenhalen van de netten het lijk van zijn broer.

't Fiskershúske bestaat in feite uit vier geresatureerde visserswoningen, waarvan één bewoond werd door Klaske van der Lei, de laatste

vrouwelijke visafslager van Nederland. Een vrouw met haar op de tanden, zeggen ze in Friesland, die ook in Tholen en Arnhem haar werk verrichtte. Paesens-Moddergat heeft de status van beschermd dorpsgezicht en sindsdien zijn er veel Duitsers neergestreden om er een tweede huisje te kopen. Desalniettemin wonen er nog zoveel gereformeerden in het dorp, dat 't Fiskershúske als een van de weinige musea gedwongen is op zondag de poorten gesloten te houden.

Nog meer geschiedenis is er in Heiligerlee. Nu ja, geschiedenis? Ooit geweten dat Willem van Oranje met een mobiele telefoon zijn broers benaderde om de plannen te smeden, die het startschot zouden betekenden van de Tachtigjarige Oorlog? Of dat de laatste woorden van diezelfde Willem van Oranje, nadat hij was neergeschoten door Balthasar Gerards, luiden 'Shit!'

Voor wie het nog niet doorhad: in het Museum Slag bij Heiligerlee wordt de gelijknamige

ge slag uit 1568 op een familieludieke manier in beeld gebracht. Aan de ene kant noodgedwongen, want er is weinig om te laten zien: er is niets teruggevonden omdat de slag zich afspeelde op moerassig terrein en alle resten verteerd zijn. Anderzijds bedachten de mensen van het museum dat ook schoolkinderen zich hier moeten kunnen vermaken. En dus neem je eerst plaats in een tijdscabine om via het wereldnieuws terug te worden geleid naar 1568. Om vervolgens via een ludieke, audiovisuele presentatie de Slag bij Heiligerlee opnieuw te beleven. Compleet met journaalbeelden, waarbij de verslaggever zich midden in het strijdgevoel begeeft maar zo ongeveer als enige niet geraakt wordt door rondvliegende kogels. Wie toch in Heiligerlee is kan ook een kijkje nemen bij de overbuurman: het Klokkengieterijmuseum in de voormalige gieterij van de firma Van Bergen, die tussen 1911 en 1980 meer dan tienduizend klokken wereldwijd afleverde. Ze maakten echter ook brandspuiten en toen het daar wat minder mee ging, betekende dat gelijk het einde van de klokkengieterij. Het museum kent minder financiële zorgen. Lang niet ieder klein museum in Nederland kan dat zeggen, meestal omdat de bezoekersaantallen gering zijn. Een Mondriaan trekt nu eenmaal meer bezoekers dan een Koelstra kinderwagen. „Maar”, zegt drs. Volckmann van het Ambulancemuseum, „De Nederlandse bank heeft nog dertig miljoen over van die Mondriaan, misschien kunnen ze mij daar een handje mee helpen.”

Alle in dit verhaal genoemde musea zijn volgende week tijdens de herfstvakantie nog geopend en sluiten eind deze maand de poorten.

4 In het Museum Slag bij Heiligerlee wordt de wereldslag in 1568 op een wel heel ludieke wijze in beeld gebracht.

Foto: Harry Tielman

Een greep uit de kleine Noordelijke musea

■ Hieronder volgt een bescheiden en uiterst selectieve selectie van kleine musea uit de drie noordelijke provincies. De meeste zijn volgende week geopend, daarna is het verstandiger om vooraf even te bellen over de openingstijden.

■ Groningen

Ambachtelijk Zadelmakerij Museum, Rhederweg 21, Bellingwolde, tel. 0597-532829 Authentieke zadelmakerijtjes en een smederij waar demonstraties worden gegeven. Mei t/m sept di t/m vr 10-17 u. Zo, ma 13-17 u. Okt en apr zo t/m vr 13-17 u. Nov t/m mrt alleen groepen op afspraak.

Abrahams Mosterdmakerij, Molenstraat 5, Eenrum, tel. 0595-491600 In gebruik zijnde azijn- en mosterdmakerij. Apr t/m sept dagelijks 11-18 u. Okt t/m

mrt wo t/m zo 11-18 u. **Klokkengieterijmuseum**, Provincialeweg 46, Heiligerlee, tel. 0597-418199 Klokken, uurwerken, foto's, film en uitleg. In de tuin spelend carillon. Apr t/m sept di t/m za 10-17 u. zo 13-17 u., okt di t/m vr en zo 13-17 u.

Museum de Theefabriek, Hoofdstraat 15-17, Houwerzijl, tel. 0595-572053 Het verhaal van de thee, van de plant tot het drinken. In de theefabriek kan de bezoeker kijken, ruiken en proeven. 1 apr t/m 31 okt di t/m zo 10-17 u. 1 nov t/m 31 dec en 1 feb t/m 31 mrt alleen za en zo.

Nationaal Rijtuigmuseum, Nienoord 1, Leek, tel. 0594-512260 Gehuisvest in kasteel Nienoord een collectie wagens, rijtuigen, sleden van de 17e t/m de 20e eeuw, tuigen, livreeën etc. 1 apr t/m 31 okt di t/m za 10-17 u. zo

13-17 u. Nov t/m mrt groepen op afspraak. **Kinderwagenmuseum**, Hoofdweg West 25, Nieuwolda, tel. 0596-541941 Kinderwagens (1840-1990), poppenwagens, wiegen, beddengoed, kleding etc. 1 apr t/m 31 okt wo, za, zo 13-18 u.

Kostuummuseum/Galerie de Gouden Leeuw, Langestraat 48, Noordhorn, tel. 0594-503804 Stijlkamer, stijlkeuken en collectie oorijzerdracht van Friesland, Groningen en Drenthe met de bijbehorende kleding. Do t/m za 13-17 u.

■ Friesland

Jopie Huisman Museum, Noard 175, Workum, tel. 0515-543131 Tekeningen, schilderijen en aanverwante attributen van de oudijzer- en lompkoopman Jopie Huisman. Ma t/m za van 10-

17 u. Zo van 13-17 u. **Oltimercentrum Select**, Madame Curiewei 4, Joure, tel. 0513-415499 Ca 35 antieke motorfietsen, automobielen en fietsen (1850-1950). Daarnaast antieke radio's, schrijfmachines etc. Nov en feb op afspraak za, zo 10-17 u. Dec, jan, mrt t/m okt wo t/m zo en feestdagen 10-17 u.

Ruurd Wiersma Hús, Mounewei 6-7 HB Birdaard, tel. 0519-332334 Beschilderde woning van de in 1980 overleden schilder Ruurd Wiermsa. **Het eerste Friese Schaatsmuseum**, Kleine Weide 1-3, Hindeloopen, tel. 0514-521683. Grote collectie schaatsreclames en info over de Elfstedentocht. Dagelijks 10-18 u. zo 13-17 u.

't Fiskershúske, Fiskerspaad 4-8a, Moddergat, tel. 0519-589454. In een

viertal visserswoningen wordt het leven van kustvissers anno 1850 in beeld gebracht. 1 mrt t/m 31 okt ma t/m za 10-17 u.

■ Drenthe

Draaiorgelmuseum, Rode Heklaan 3, Assen, tel. 0592-345885. Op één na grootste draaiorgel-collectie van Nederland. Draaiorgelconcerten elke 2e en 4e zondag van de maand 13.30-17.30 u.

Gevangenis museum Veenhuizen, Hoofdweg 8, Veenhuizen, tel. 0592-388264. Expositie over de geschiedenis van het gevangeniswezen en de ontwikkeling van het dorp. Apr t/m okt ma t/m zo 13-17 u. Juli en aug ma t/m zo 11-17 u. Nov t/m mrt wo 13-17 u.

Speelgoedmuseum Kinderwereld, Brink 31,

Roden, tel. 050-5018851. Collectie oud en antiek speelgoed met binnen en buiten spelen. Ma t/m za 10-13 u. en 14-17 u. Zo 14-17 u. Paas- en Kerstdagen 11-17 u. overige feestdagen 14-17 u. Schoolvak. hele dag open.

Openluchtmuseum De Zeven Marken, Tramstraat 73, Schoonoord, tel. 0591-382746. Huisjes en hutten uit het verleden met dorpsherberg, plaggenhutten, keienklomperij en timmerwerkplaats uit 1900. 1 april t/m 31 okt van 9-18 u.

Museum Herberg De Ar, Hoofdstraat 42-44, Westerborg, tel. 0593-331533. Museum met gebruiksvoorwerpen uit vroeger tijden, Drentse stijlkamer anno 1850 en kapperstentoonstelling. Apr t/m okt di t/m za vanaf 10 u. Zo vanaf 11 u. Nov t/m mrt do t/m zo vanaf 11 u.